

Pārskats par projekta īstenošanu vai starppārskats

Projekta nosaukums	Vadlīniju sagatavošanai par degvielas uzskaites sistēmas izstrādi mežsaimniecības sektorā
Atbalsta saņēmējs	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
Projekta iesnieguma numurs	25-00-SOMF01-000007

1. Projekta īstenošanas laiks

No 2025. gada 01. septembra līdz 2025. gada 30. decembrim

2. Īss projekta apraksts (ietver informāciju par projekta ieviešanas ģeogrāfisko vietu, mērķiem, gūtajiem rezultātiem un projekta ilgtspēju)

Projekta ietvaros veikta padziļināta ārvalstu pieredzes izpēte attiecībā uz potenciālajiem degvielas atbalsta risinājumiem. Pētījuma īstenošanas laikā (2 mēnešos) analizēti gan akcīzes nodokļa daļējas vai pilnīgas atlaides piemērošanas modeļi, gan nodokļu atmaksas sistēmas, kas balstītas uz iesniegtajiem apliecinājumiem dokumentiem. Izpētes gaitā galvenā uzmanība tika pievērsta normatīvajam regulējumam, iesaistīto institūciju kompetencei un administrēšanas sistēmām, kā arī definētajiem mērķiem, kuru sasniegšanai šie mehānismi ir ieviesti. Papildus analizēta situācijas attīstība un būtiskākie notikumi pēdējo divu gadu laikā, tostarp ģeopolitiskie un iekšpolitiskie procesi vairākās valstīs. Līdzšinējo pētījumu izziņāšanas posmā konstatēts, ka atsevišķās valstīs valdību ieceres samazināt vai atcelt degvielas atbalsta mehānismus ir izraisījušas sociālo spriedzi un plašas protesta akcijas. Vienlaikus secināts, ka starptautiskā mērogā arvien augstāka prioritāte tiek piešķirta vides un klimata mērķu sasniegšanai. Tas nosaka pakāpenisku atteikšanos no atbalsta fosilajai degvielai, vienlaikus attīstot jaunas atbalsta iniciatīvas investīciju veicināšanai modernās un videi draudzīgās tehnoloģijās.

Līdzšinējo pētījumu analizē uzsvērts, ka izšķiroša nozīme ir katras valsts stratēģiskajam mērķim, kas visbiežāk saistīts ar konkrētās nozares konkurētspējas stiprināšanu un nepieciešamību precīzi nodalīt degvielas izlietojumu specifiskām vajadzībām. Situācijas izvērtējums liecina, ka ik gadu pieaug kontroles izmaksas un ar uzraudzību saistītais birokrātiskais slogs. Tika secināts, ka degvielas atbalsta regulējums ir primāri nacionālās likumdošanas kompetence, savukārt Eiropas Savienības līmeņa ietekme uz konkrēto mehānismu izvēli ir ierobežota. Līdz ar to citu valstu sistēmu tieša pārņemšana nav iespējama būtiski atšķirīgu ietekmējošo faktoru (t.sk. meža nozares loma tautsaimniecībā, tehnikas specifika, valsts institucionālā uzbūve, iesaistīto organizāciju loma) dēļ, kā arī datu bāzu un uzskaites sistēmu digitalizācijas līmenis. Ar detalizētu ārvalstu prakses apskatu un izdarītajiem secinājumiem projekta ietvaros iepazīstināti Zemkopības ministrijas Meža departamenta pārstāvji.

Projekta gaitā apkopoti ārvalstu pētījumu rezultāti par degvielas patēriņu mežizstrādes darbos. Analīzes rezultātā definēti būtiskākie degvielas patēriņu ietekmējošie faktori un izstrādāta teorētiskā bāze aprēķinu metodikai. Tika konstatēts, ka mežaudzēm raksturīga

ievērojama bioloģiskā un strukturālā daudzveidība, tādēļ nav iespējams noteikt vienotu, universālu vidējā degvielas patēriņa vērtību uz vienu hektāru valsts mērogā. Līdz ar to secināts, ka nosakāmajai normai vai limitam jābūt objektīvam, godīgam un atbilstošam reālajiem darba apstākļiem, kas prasa apjomīgu datu analīzi korekcijas koeficientu izstrādei. Šie koeficienti ir tieši atkarīgi no veicamā darba specifikas, izmantotās tehnikas veida un audzes raksturojuma. Izvērtējot situāciju Latvijā, konstatēts, ka pēdējo piecu gadu laikā nav veikti vai publiskajā telpā nav pieejami pētījumi par degvielas faktisko patēriņu dažādos mežizstrādes darbos. Vienlaikus secināts, ka pastāv zinātniski pamatota metodika nepieciešamo pētījumu veikšanai un datu iegūšanai. Pašlaik informācija par faktisko degvielas patēriņu galvenokārt atrodas privātā sektora rīcībā, savukārt valsts līmenī vienota un centralizēta informācijas datu bāze nav izveidota.

Degvielas nodalīšanas un uzskaites procesa nodrošināšanā un uzraudzībā tieši vai netieši ir iesaistītas vairākas valsts institūcijas, tai skaitā Zemkopības ministrija, Klimata un enerģētikas ministrija, Lauku atbalsta dienests, Valsts meža dienests, Valsts ieņēmumu dienests, Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra, Centrālā statistikas pārvalde, kā arī degvielas vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozares pārstāvji. Projekta īstenošanas gaitā oktobrī un novembrī sadarbībā ar Zemkopības ministrijas Meža departamenta pārstāvjiem organizētas trīs darba sanāksmes. Tajās prezentēti pētījuma starprezultāti un uzklauti iesaistīto institūciju ekspertu viedokļi. Iegūtie priekšlikumi un ieteikumi iespēju robežās integrēti potenciālo modeļu izstrādes procesā. Papildus par pētījuma starprezultātiem ziņots arī Klimata un enerģētikas ministrijas organizētajā sanāsmē.

Lai nodrošinātu praktisku skatījumu, projekta ietvaros veiktas 14 intervijas ar procesā iesaistītajām pusēm – meža īpašniekiem, mežizstrādes tehnikas turētājiem, meža pakalpojumu sniedzējiem un degvielas mazumtirgotājiem. Interviju un diskusiju fokusā bija praktiskie aspekti potenciālo modeļu ieviešanā, kā arī iespējamie tehniskie un administratīvie risinājumi. Iegūtā informācija izmantota potenciālo modeļu funkcionalitātes izvērtēšanā un ar to ieviešanu saistīto riska faktoru identificēšanā.

Projekta ietvaros izvērtēta dažādu Eiropas Savienības politikas plānošanas un normatīvo dokumentu (tostarp Atmežošanas regulas) potenciālā ietekme uz pētāmo tēmu. Tika konstatēts, ka minētie dokumenti tiešā veidā nereglamentē pētījumā analizētos tehniskos risinājumus un nav tieši integrējami izstrādātajos modeļos, tomēr tie kalpo kā būtisks politisko lēmumu pieņemšanas virzītājspēks. Vienlaikus secināts, ka sakārtota un caurskatāma degvielas uzskaites sistēma mežizstrādes darbos var nodrošināt kvalitatīvu datu bāzi turpmākai emisiju aprēķināšanai un citu ar vides ietekmi saistītu rādītāju monitorēšanai.

Izstrādes gaitā veikta administratīvā sloga un tehnoloģisko risinājumu apzināšana, tomēr secināts, ka precīzs izmaksu un sloga kvantitatīvs novērtējums ir tieši atkarīgs no izvēlēta ieviešanas scenārija. Tā kā šobrīd tiek piedāvāti vairāki alternatīvi modeļi un valsts līmenī nav definēts viens prioritārais risinājums, detalizēta IT izmaksu un resursu patēriņa tāme veicama kā atsevišķs pētījums pēc konkrēta modeļa apstiprināšanas. Šajā posmā identificējot tikai vispārēju darba apjoma pieauguma tendenci un teorētiskās

tehnoloģiskās iespējas. Vienlaikus secināts, ka datu integritātes nodrošināšanai kritiskākais elements ir automatizēta datu apmaiņa, kas mazinātu manipulāciju riskus. Tāpat izvērtēta Emisiju tirdzniecības sistēmas (ETS) attiecināmība uz meža tehniku, identificējot potenciālos ieguvumus un riskus nozares iekļaušanai kvotu tirdzniecībā.

Pamatojoties uz iegūto informāciju un veiktajiem pētījumiem, projekta ietvaros izstrādāti vairāki potenciāli modeļi meža darbos izmantotās degvielas nodalīšanai Latvijas apstākļos. Iespējamo risinājumu detalizēts apraksts ir iekļauts gala atskaitē Zemkopības ministrijai. Papildus tam 2026. gada janvārī paredzēts rīkot darba grupas semināru Zemkopības ministrijas Meža departamenta pārstāvjiem, kura mērķis ir detalizēti pārrunāt izstrādātos teorētiskos modeļus un diskusiju gaitā izvērtēt to ieviešanas iespējas praksē. Projekta izpildes gaitā ir identificēti turpmāk nepieciešamie pētījumi degvielas patēriņa aprēķiniem un darbības vienotas datu bāzes izveidei, kas nepieciešama aprēķinu veikšanai un modeļu pilnveidošanai.

3. Īstenotie pasākumi

Pasākuma nosaukums	Apraksts	Pasākuma rezultāts (piemēram, ietekme uz sabiedrību, radītās materiālās vērtības)
Ārvalstu pieredzes izpēte degvielas atbalsta mehānismu jomā	Projekta ietvaros veikta ārvalstu pieredzes izpēte par dažādiem degvielas atbalsta risinājumiem, analizējot normatīvo regulējumu, institucionālo iesaisti, administrēšanas principus un atbalsta mērķus. Papildus izvērtēta situācijas attīstība pēdējo gadu laikā, tostarp ģeopolitisko un iekšpolitisko procesu ietekme	Gūta visaptveroša izpratne par starptautiski izmantotajiem degvielas atbalsta risinājumiem un to piemērošanas priekšnosacījumiem. Iegūtā informācija izmantota turpmākai analīzei un potenciālo risinājumu izvērtēšanai Latvijas apstākļos
Degvielas patēriņu ietekmējošo faktoru analīze mežizstrādes darbos	Apkopoti un analizēti ārvalstu pētījumu rezultāti par degvielas patēriņu mežizstrādes darbos. Identificēti būtiskākie faktori, kas ietekmē degvielas patēriņu, ņemot vērā darba specifiku, tehnikas veidu un audzes raksturojumu	Secināts, ka vienotas degvielas patēriņa normas noteikšana nav iespējama. Radīts analītisks pamats objektīvākai pieejai degvielas patēriņa izvērtēšanai un turpmāku pētījumu nepieciešamības identificēšanai
Institucionālās un administratīvās vides izvērtējums	Izvērtēta degvielas nodalīšanas un uzskaites procesa institucionālā vide, analizējot dažādu valsts institūciju un nozares pārstāvju lomu, kā arī	Identificēti administratīvā sloga pieauguma riski un institucionālās koordinācijas izaicinājumi. Secināts, ka degvielas atbalsta regulējums ir

	administratīvā sloga un uzraudzības aspektus	primāri nacionālās kompetences jautājums
Darba sanāksmju un konsultāciju nodrošināšana	Projekta īstenošanas gaitā sadarbībā ar Zemkopības ministrijas Meža departamenta pārstāvjiem organizētas vairākas darba sanāksmes, kurās prezentēti pētījuma starprezultāti un uzklausīti iesaistīto institūciju ekspertu viedokļi	Nodrošināta informācijas apmaiņa un starpinstitucionāla diskusija par pētījuma rezultātiem. Iegūtie viedokļi ņemti vērā turpmākajā analīzē
Nozares pārstāvju viedokļu apkopošana	Veiktas intervijas ar meža īpašniekiem, mežizstrādes pakalpojumu sniedzējiem, tehnikas turētājiem un degvielas tirgus pārstāvjiem, lai apzinātu praktiskos aspektus un iespējamās problēmas potenciālo risinājumu ieviešanā	Iegūts praktisks skatījums uz nozares vajadzībām un iespējamajiem ieviešanas riskiem. Informācija izmantota potenciālo risinājumu izvērtēšanā
ES politikas dokumentu ietekmes izvērtēšana	Izvērtēta Eiropas Savienības politikas un normatīvo dokumentu potenciālā ietekme uz degvielas uzskaites un emisiju aprēķinu jautājumiem mežizstrādes darbos	Secināts, ka ES dokumenti netieši ietekmē pētāmo jomu, veidojot politisko kontekstu turpmākiem lēmumiem un uzsverot vides un klimata mērķu nozīmi
Potenciālo risinājumu izstrādes priekšnosacījumu noteikšana	Pamatojoties uz pētījuma gaitā iegūtajiem secinājumiem, identificēti iespējamie pieejas virzieni degvielas nodalīšanai un uzskaitēi meža darbos Latvijas apstākļos	Noteikti priekšnosacījumi turpmākai risinājumu izstrādei un nepieciešamo papildu pētījumu veikšanai

4. Izmaiņas projekta īstenošanas gaitā

Lūdzam norādīt izmaiņas (ja tādas radušās) starp projekta iesniegumā un projekta izmaksās norādītajiem un faktiski īstenotajiem pasākumiem un finansējuma izlietojumu, paskaidrojot izmaiņu iemeslus

Nr. p. k.	Izmaiņas projekta pasākumos un finansējuma izlietošanā	Izmaiņu iemesli	Izmaiņu sekas
1	Īstenošanas termiņš	Sākotnēji projektu tika plānots uzsākt ar jūnija mēnesi, tomēr ikgadējo atvaļinājumu dēļ, universitātes pētnieki lēma par	Veiktās izmaiņas neietekmēs projekta budžetu, kā arī visi plānotie uzdevumi un sasniegtie rezultāti tiks

		termiņa atlikšanu līdz septembrim	izpildīti pilnā apmērā, kā bija iepriekš plānots
2	Budžeta pozīcijas detalizēts apraksts	Ņemot vērā plānotos uzdevumus, universitāte deleģēs atsevišķu uzdevumu izpildi LVMI "Silava"	LVMI "Silava" ir pieejami atsevišķi dati un zināšanas daļējai plānoto darbu izpildei, līdz ar to, tiks slēgts līgums par to izpildi, kas palielinās sasniegtos rezultātus

5. Projektā sagatavotā informācija

Lūdzam norādīt, kur sagatavotā informācija ir publiski pieejama

Uzsākot projektu, tiek izveidota atsevišķa lapa LBTU projektu datu bāzē, kas pieejama publiski. Saite uz lapu: <https://www.lbtu.lv/lv/projekti/apstiprinatie-projekti/2025/vadliniju-sagatavosana-par-degvielas-uzskaites-sistemas>

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

(atbalsta saņēmēja vārds, uzvārds)

(paraksts)

Z. v.

Datums _____

Pārskatu sagatavoja:

vārds, uzvārds Edgars Pažerauskis

amats Projektu vadītājs

tālruņa numurs +371 26378539

e-pasta adrese edgars.pazerauskis@lbtu.lv